

בתלמידים והם זכו אצלו לקרבה יתירה. קבוצת תלמידים אף נועדה עמו בראש השנה והרח"ע השמיעם דברי חיזוק והתעוררות.¹⁹⁰

מכל הביקורים שנערכו בישיבה – גם ביקורי רבנים ובוודאי ביקורי עיתונאים ואנשי ציבור שהתרשמו כולם רושם עמוק מהישיבה – ברור כי היה זה הביקור המכונן ביותר של אישיות חשובה, של ענק בתורה. חשיבות הביקור היתה לרב בויצקו, להנהלת הישיבה להורים ולתלמידים.

ר' זכריה ברקוביץ, עוד בהיותו בחור בישיבה, ליווה את הרח"ע לתחנת הרכבת ובדרך אמר לרב כי אינו יודע אם יראה אותו שוב ועל כן ביקש מהרב ברכה שתישאר חרותה בליבו לתמיד. ואז נתן הרח"ע לר' זכריה "צידה לדרך":

לא כל אחד יכול לרוץ לר' מנחם זמבה. יהיו לך שאלות במשך החיים, ולא תמיד יהיה לך את מי לשאול. יהיו מצבים בחיים שתתלבט כיצד להתייחס אליהם: האם זהו "דבר יהודי" או לא. **אתן לך כלל**: "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום". אם זה "נועם" – דע לך שזה יהודי שזו תורה. אם זה לא "נועם" – דע לך שזה לא יהודי.

הוסיף ר' זכריה: ראו כמה עניו היה הרח"ע, הוא לא אמר? "לא כל אחד יכול לרוץ אליי", אלא הזכיר את ר' מנחם זמבה.¹⁹¹

בשהותם המתמשכת במונטרה הכירו הרח"ע ורעייתו את כל משפחת בוצ'קו ושטרנבוך וקשרי ידידות התהוו ביניהם ובין רעיית הרח"ע ורעיית הרב בוצ'קו שאף התכתבו ביניהן בהמשך הדרך. קשרי המכתבים הלכו ותכפו ועסקו במגוון נושאים. מבין כתלי המכתבים אתה יכול לחוש את החיבה שרחשו הרח"ע ורעייתו לרב בוצ'קו ולרעייתו. להלן נביא כמה מהם בקצירת האומר:

עוד בדרכו ממונטרה לביתו בוילנה המשיך הרח"ע לוויסבאדן בגרמניה להמשך הבראה ומשם שלח לזוג בוצ'קו מכתב תודה בשמו ובשם רעייתו: "הננו מלאים תודה על פעלכם להנות את ישיבתנו (–שהותנו) במונטרה. טרחות ומשאות בגללנו להטיב את מצב בריאותי – כוונתם היתה רצויה, אי"כ לא עלתה יפה ואקוה בע"ה כי בהמשך הזמן יוטב לי בשוויי אל מקומי הביתה, אכתוב לכת"ר בפרטיות". כחודש לאחר מכן חזר הרח"ע לביתו בוילנה ושלח מכתב ובו ד"ש לרבנית וסיפר כי "הוא כלוא בבית כי האוויר בעירו קשה". חלף חודש וחצי והוא כתב: "מאד אחפוץ לדעת משלומי ומשלום רעייתו הצנועה תחיי ונסיעתה...ואם הצליחה במעשיה ואם הפיקה רצון מעבודתה". במכתב נוסף ביקש הרח"ע שהרבנית בוצ'קו תדאג להבראה של בחור ישיבה מסוים. הרבנית גרודזינסקי מסרה ד"ש חמה לרבנית בוצ'קו. לקראת ראש השנה תרצ"א, שנה

190 הרב ש"י מלר, **עובדות והנהגות לבית בריסק**, ג', ירושלים תש"ס, עמ' קעז.

191 משפחה, **החזן מליון**, עמ' קמד-קמה.